

Bara en av fem heltidare får 80 procent

En majoritet av alla arbetslösa är "underförsäkrade". Av heltidarna får endast en av fem 80 procent. Inkomstskyddet vid arbetslöshet har därmed reducerats till att vara endast ett grundskydd för normalinkomsttagaren.

Den senaste statistiken - vecka 6 år 2009 - visar att allt färre vid arbetslöshet har ett skydd som motsvarar 80 procent av sin tidigare inkomst. Orsaken är att taket för ersättningen från a-kassan inte har följt med löneutvecklingen.

Det starkt minskade skyddet leder till att legitimiteten, funktionen och tilltron till försäkringen undergrävs. Något som också avspeglas i ökade kostnader för försörjningsstöd i kommunerna. Ur ett samhällsekonomiskt och ur individens perspektiv finns det ett stort behov av att ersättningen ger avsett skydd för de allra flesta, vilket omedelbart kräver ett höjt och indexerat tak. Ett solidariskt finansierat skydd är ekonomiskt effektivt och kan ge de flesta nödvändig trygghet vid omställning.

Diagram 1

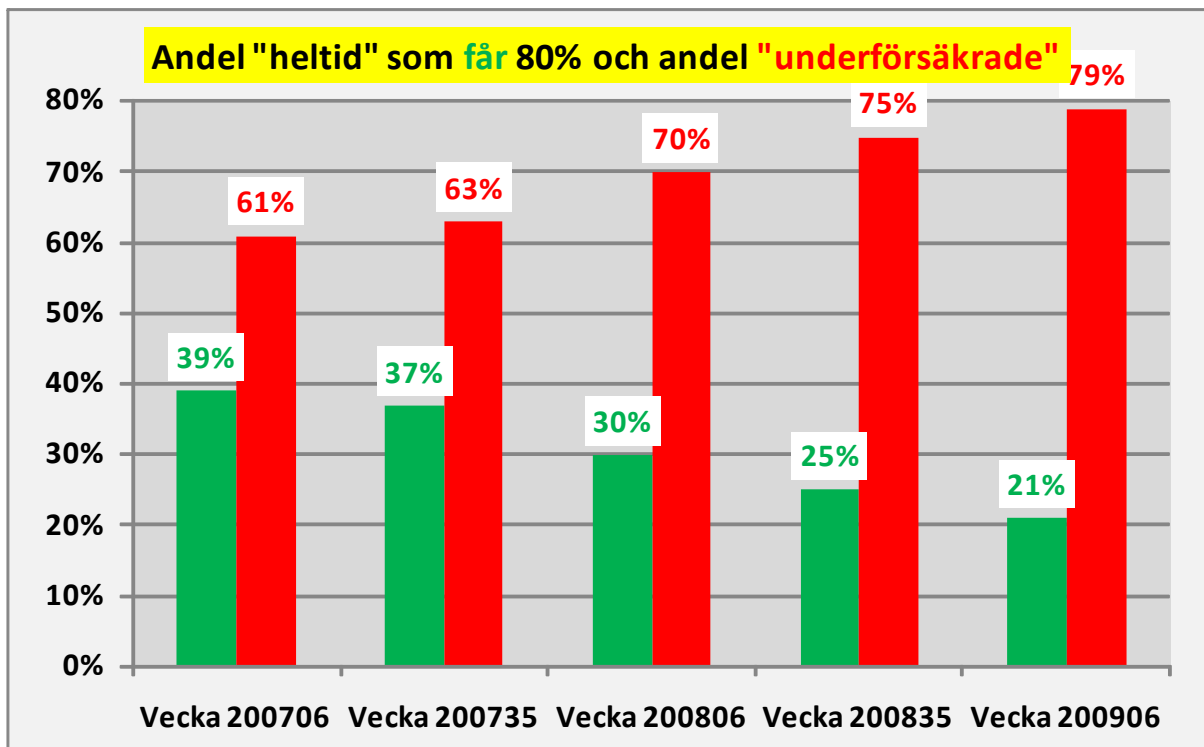

Diagram 1 visar hur stor andel av "heltidare" dag 1-200 som vecka 6 i år får 80 procent, respektive som är underförsäkrade. Den röda stapeln visar att 79 procent inte fick 80 procent av sin tidigare inkomst och därmed är att anse som "underförsäkrade".

Den senaste statistiken vecka 6, 2009 över kompensationsgraden visar att andelen arbetslösa "heltidare" som slår i taket för ersättningen ökat kraftigt sedan samma vecka 2007. Det innebär att allt färre arbetslösa får ut 80 procent av sin tidigare lön. Förklaringen är att arbetslöshetsförsäkringens tak inte höjts sedan den 1 juli 2002 – och det har därmed inte följt löneutvecklingen. En mindre del förklaras av att fr.o.m. den 1 januari 2007 är det förhöjda taket för de 100 första dagarna borttaget, vilket innebär att högsta dagpenningen har sänkts från 730 kr till 680 kr.

Rapport från SO 2009-05-19

Statistiken bygger på uppgifter ur IAF:s statistikdatabas ASTAT och gäller de som fick inkomstrelaterad ersättning vecka 6 i år. Av de 41 494 arbetslösa som innan arbetslösheten arbetat heltid var 32 936 "underförsäkrade", det vill säga de fick mindre än 80 procent av sin tidigare inkomst. Denna grupp "heltidare" är den som bäst överensstämmer med den tidigare statistiken som SO producerat sedan 1998.

Diagram 2

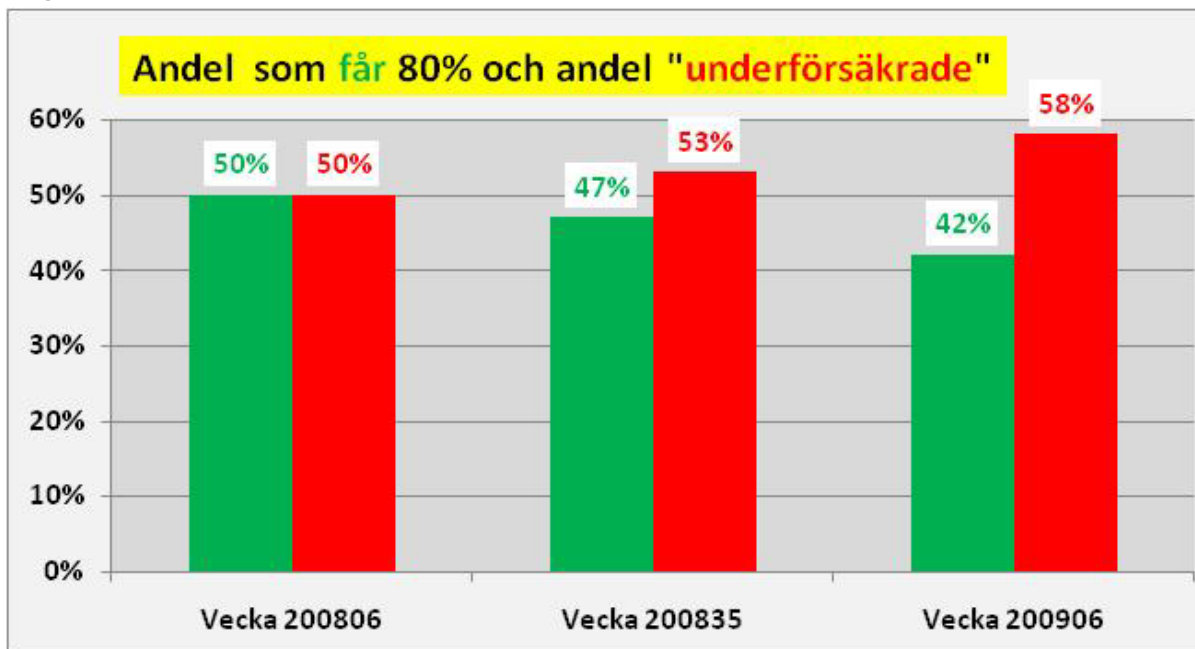

Diagram 2 visar hur stor andel av alla ersättningstagare dag 1-200 som vecka 6 i år får 80 procent, respektive som är underförsäkrade. Den röda stapeln visar att 58 procent inte fick 80 procent av sin tidigare inkomst och därmed är att anse som "underförsäkrade".

Statistiken visar att 74 844 fick inkomstrelaterad ersättning dag 1-200 i vecka 6 i år. Av dessa var 43 619 "underförsäkrade", det vill säga de fick mindre än 80 procent av sin tidigare inkomst. Det var 41 494 arbetslösa som innan arbetslösheten arbetat heltid, övriga är personer som av olika skäl inte har haft ett heltidsarbete som beräkningsgrund för sin ersättning. Genom förändringar under 2007 får den som inte har arbetat heltid i tolv månader reducerad ersättningsrätt. T.ex. anses en person som arbetat heltid sex av de senaste tolv månaderna endast ha arbetat halvtid = "halv" ersättning.

Med nuvarande tak får bara en av fem heltidare 80 procent i ersättning

Den som blir arbetslös kan få ut 80 procent av den tidigare lönen, i varje fall i teorin. I praktiken blir ersättningen allt oftare lägre än 80 procent eftersom det finns ett tak för ersättningen, maximalt 680 kronor om dagen. Under en vecka får högst fem ersättningsdagar betalas ut. I takt med att lönerna räknas upp har a-kasseersättningen hamnat på efterkälken. Den senaste höjningen av taket genomfördes halvårsskiftet 2002. Höjningen innebar en klar förbättring för många, statistiken visar därefter på en entydig negativ utveckling där allt fler slår i taket, också i de vanligaste inkomstlägena.

Taket har inte höjts sedan 2002. Den 1 januari 2007 sänktes taket de första 100 dagarna från 730kr/dag till 680kr.

Efter den senaste höjningen av taket den 1 juli 2002 fick var fjärde arbetslös en ersättning som var lägre än 80 procent av sin tidigare inkomst. I den nu aktuella mätningen cirka sex år senare visar det sig att fyra av fem heltidare är ”underförsäkrade” och får mindre än 80 procent. Av alla, det vill säga även de med reducerad ersättningsrätt, är mer än hälften (58 procent) nu ”underförsäkrade”, det vill säga får inte de stipulerade 80 procenten av tidigare inkomst.

Kontinuerlig statistik

SO har under lång tid framfört synpunkten att ersättningen värdemässigt urholkas om inte dagpenningtakets höjs i takt med löneutvecklingen och att en anpassning borde ske genom någon form av indexering. Med ett för lågt tak riskeras att arbetslösa med relativt sett normala lönelägen inte får 80 procent av tidigare inkomst. En sådan utveckling leder på sikt till bristande legitimitet och bristande tilltro till försäkringen.

För att visa arbetslöshetsförsäkringens ”kvalitet” inom detta område bestämde sig SO 1998 för att mäta ”kompensationsgraden”, det vill säga hur många av de arbetslösa som verkligen får 80 procent av tidigare inkomst. Arbetslöshetskassornas Samorganisation (SO) sammanställer därför kontinuerligt statistik över arbetslöshetsförsäkringen.

Diagram 3

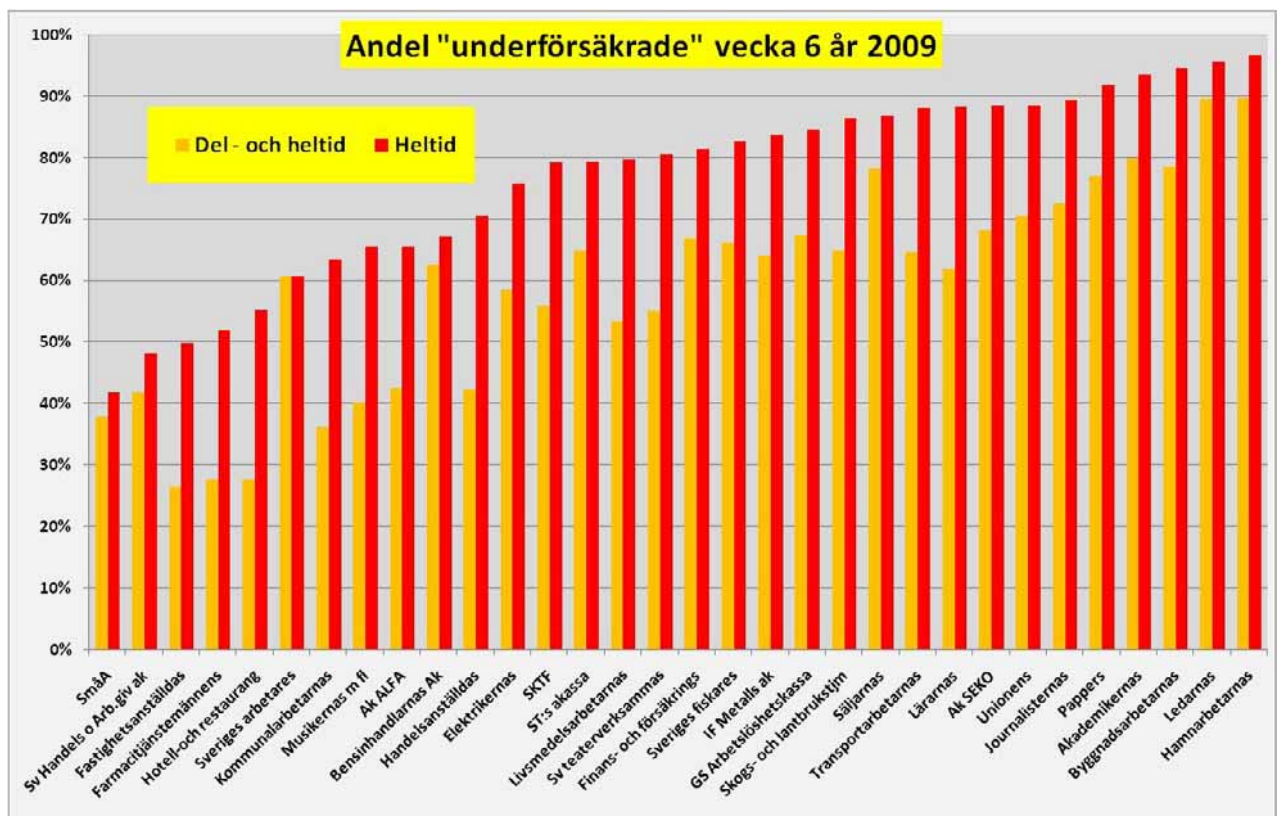

Diagram 3 visar, per a-kassa, andelen ”underförsäkrade” dag 1-200 vid ett dagpenningtak på 680 kronor.

Diagram 4

Diagram 4 visar, per a-kassa, antalet "underförsäkrade" dag 1-200 vid ett dagpenningtak på 680 kronor.

Diagram 5

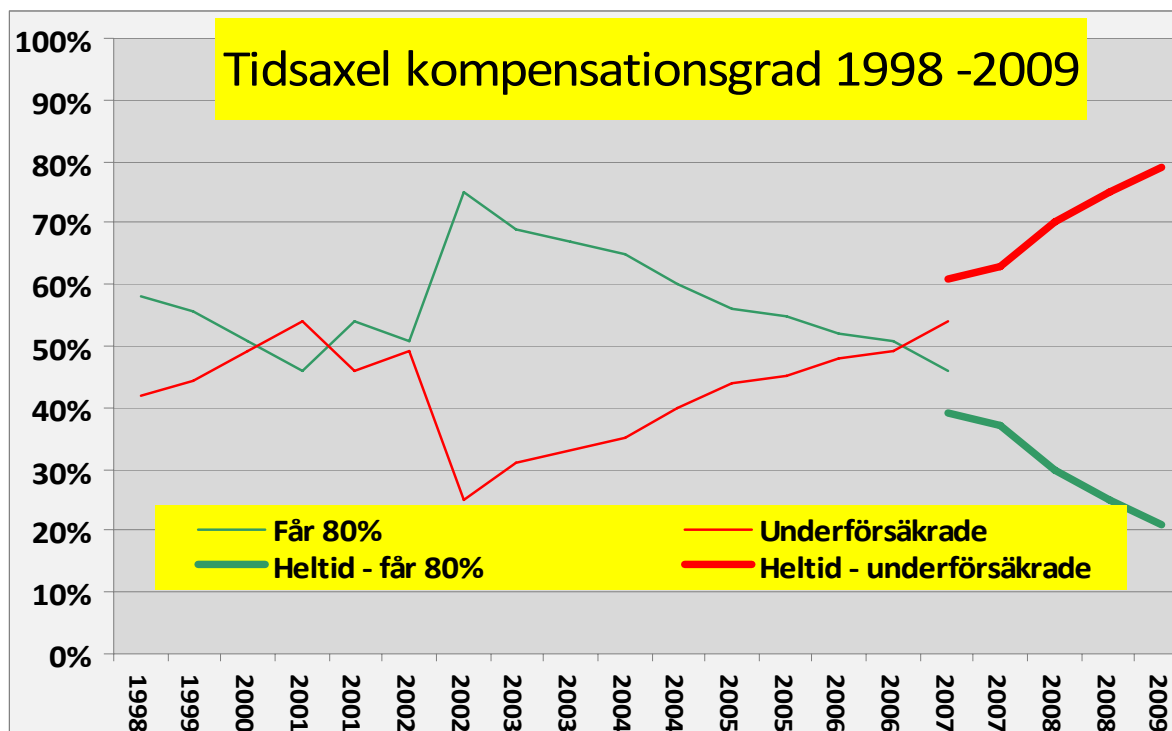

Diagram 5 visar andelen underförsäkrade och andelen som fått 80 procent av tidigare inkomst fr.o.m. v 6 1998. Fr.o.m. v 6 2007 visas andelen heltid som är underförsäkrade, respektive får 80 procent.

Faktaruta statistiken

Uppgifterna som redovisas är hämtade från IAF:s databas Astat 2009-04-22 och avser vecka 6 år 2009, det vill säga veckan som börjar måndagen den 2 februari 2009. Antalet personer med arbetslöshetsersättning den här veckan uppgår till cirka 140 000 varav cirka 129 000 har fått inkomstrelaterad ersättning.

Ungefär 58 procent (cirka 75 000) av personerna med inkomstrelaterad ersättning har en ersättningsnivå på 80 procent och ungefär 55 procent (41 000) av dessa har en normalarbetstid på minst 37 timmar. Det som redovisas är andelen "underförsäkrade" för de här grupperna, där "underförsäkrad" är ett begrepp som SO använder sig av och som avser personer som inte får 80 procent av sin fastställda dagsförtjänst. Uppgifterna avser inte personer som har fått arbetslöshetsersättning under en längre tid, ersättningsnivån sänks till 70 procent efter det att personen har förbrukat 200 dagar i sin ersättningsperiod. Generellt är det så att personer med lägre inkomster får arbetslöshetsersättning under en längre tid än personer med högre inkomster. Begränsningen till att enbart beakta personer med en ersättningsnivå på 80 procent innebär således att den grupp som studerats har högre inkomster i genomsnitt än samtliga personer med inkomstrelaterad ersättning. Begränsningen till personer med en normalarbetstid överstigande 37 timmar sorterar även den bort framförallt personer med lägre inkomster.

Faktaruta dagpenningtaket

Dagpenningtaket	680 kr per dag	14 960 kr per månad
Motsvarar 80 procent av lön =	850 kr per dag	18 700 kr per månad
Ersättning per månad =	22 dagar	

Basfakta om arbetslöshetsförsäkringen och a-kassorna

- SO är samorganisation för alla Sveriges 32 a-kassor
- A-kassorna har 3 325 445 medlemmar
- Störst är Akademikernas a-kassa (AEA) med 586 478 medlemmar
- Minst är Sveriges fiskares med 732 medlemmar (Källa: IAF, uppgifter per den 31 mars 2009)
- År 2008 betalade a-kassorna ut: 13 591 819 531 kronor i arbetslöshetsersättning till 327 613 personer (Källa: IAF)

Ytterligare information:

För frågor om sakinnehållet i rapporten kontakta SO:s kansli: 08-555 138 00, Melker Ödebrink eller Peter Schönefeld. Se även vår webbsida www.samorg.org